

Маріупольський державний університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ
ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної конференції**

Київ - 2026

УДК 373.2(06)

ІННОВАЦІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, 27 березня 2026 року / за заг. ред. С.І. Макаренко. Київ: МДУ, 2026. 270 с.

Редакційна колегія:

Блашкова Олена, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Деснова Ірина, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Коляденко Ніна, докторка медичних наук, доцентка, професорка кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Крутій Катерина, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Макаренко Світлана, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в. о. завідувача кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Поповська Оксана, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Фунтікова Ольга, докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Яйленко Вікторія, старша викладачка кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 8 від 28 квітня 2026 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2026

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2026

обґрунтувати зміст корекційно-розвивальної роботи.

У психолого-педагогічному аспекті своєчасне виявлення й подолання ФФНМ є важливою передумовою збереження мовленнєвої активності дитини, формування передумов оволодіння грамотою та попередження вторинних труднощів шкільного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Марченко І. С., Мальцева І. Ю. Діагностика фонетико-фонематичної системи дітей із ФФНМ. *Логопедія* : наук.-метод. журнал. 2016. № 8. С. 50–57.
2. Рібцун Ю. В. Дошкільнятко: корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: навч.-метод. посіб. Київ: Педагогічна думка, 2014. 238 с.
3. Рібцун Ю. В. Характеристика фонетико-фонематичної складової мовлення дітей п'ятого року життя із ФФНМ. *Український логопедичний вісник* : зб. наук. пр. 2011. Вип. 2. С. 36–53.
4. Lewis B. A., Freebairn L. A., Hansen A. J. et al. Dimensions of early speech sound disorders: A factor analytic study. *Journal of Communication Disorders*. 2006. Vol. 39, No. 2. Pp. 139–157.
5. Preston J. L., Edwards M. L. Phonological awareness and types of sound errors in preschoolers with speech sound disorders. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. 2010. Vol. 53, No. 1. Pp. 44–60.
6. Roepke E., Brosseau-Lapr e F. Speech Error Variability and Phonological Awareness in Preschoolers. *American Journal of Speech-Language Pathology*. 2023. Vol. 32, No. 1. Pp. 246–263.
7. Rvachew S., Grawburg M. Correlates of phonological awareness in preschoolers with speech sound disorders. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. 2006. Vol. 49, No. 1. Pp. 74–87.
8. Sices L., Taylor H. G., Freebairn L. et al. Relationship between speech-sound disorders and early literacy skills in preschool-age children: impact of comorbid language impairment. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*. 2007. Vol. 28, No. 6. Pp. 438–447.
9. Waring R., Knight R. How should children with speech sound disorders be classified? A review and critical evaluation of current classification systems. *International Journal of Language & Communication Disorders*. 2013. Vol. 48, No. 1. Pp. 25–40.

Поповська Оксана,

канд. пед. наук, доц., доцентка кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ

Савік Кирило,

здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Дошкільна освіта. Інклюзія»,
Маріупольський державний університет, м. Київ

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МУЗИКОТЕРАПІЇ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Сучасний освітній процес у закладах дошкільної освіти передбачає використання нових підходів, форм і методів розвитку та навчання дітей. У цьому

контексті педагог має використовувати гнучкі та творчі підходи, що сприяють активній участі кожної дитини в освітньому процесі, розвитку комунікації та взаємодії з однолітками.

Проблематика розвитку мовлення дітей та організації інклюзивного освітнього середовища досліджувалась у працях таких науковців, як Н. Данько, Б. Жорняк, О. Іваненко, О. Лобова, О. Сердюк, І. Сташевська, Т. Турчин та ін. Вони розглядали оновлення змісту дошкільної освіти, застосування інтерактивних і творчих методів навчання та підходів, що враховують індивідуальні особливості дітей [1]. Теоретичне підґрунтя впливу музики на розвиток здібностей дитини представлено концепцією Ш. Судзукі, яка підкреслює природний процес навчання через слухання, наслідування та взаємодію з дорослим [2].

Розвиток мовлення є природним і поетапним процесом, що відбувається у тісному зв'язку з розвитком слухового сприйняття, мислення, пам'яті та емоційної сфери. Важливу роль у цьому процесі відіграє активна взаємодія дитини з дорослими та однолітками, а також «залучення до різних видів діяльності, зокрема музичної. Систематична робота сприяє пізнавальній активності, розвитку комунікативних навичок та мовленнєвих умінь. У комплексі музична діяльність забезпечує гармонійний розвиток дітей загалом і зокрема старшого дошкільного віку, допомагає формувати соціальні навички, впевненість у собі та готовність до інтеграції в освітнє середовище» [3, с. 160].

Метою інклюзії у закладах дошкільної освіти є створення умов, які забезпечують рівний доступ до навчання, підтримку емоційного комфорту та розвиток соціальних і пізнавальних навичок. Музикотерапія, як частина інклюзивної практики, «допомагає знизити психологічне напруження, стимулює пізнавальну активність та формує позитивне середовище для навчання і соціалізації зокрема дітей старшого дошкільного віку. У цьому контексті музична діяльність виступає засобом розвитку і взаємодії, сприяє налагодженню комунікації, знижує бар'єри спілкування, стимулює пізнавальну активність і соціалізацію дітей старшого дошкільного віку» [4, с. 16-17].

Музикотерапія розглядається як «комплексний педагогічний процес, у якому музика виступає засобом міжособистісного спілкування, емоційної підтримки та психолого-педагогічної корекції. Її ефективність залежить від системного й цілеспрямованого використання, а також від професійної готовності педагога до емпатійної взаємодії з дітьми» [5, с. 38].

Проблематика використання музикотерапії в освітньому процесі та її вплив на розвиток дітей висвітлюється у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Ідеї взаємозв'язку музичної діяльності та розвитку особистості відображені в концепціях Б. Бартока, Й. Гердера, З. Кодая, К. Орфа, Ш. Судзукі, які розглядали музику як природний засіб розвитку дитини. Терапевтичний потенціал мистецтва обґрунтовано у працях О. Федій (естетотерапія), О. Деркач та В. Ликова (педагогічна терапія), Н. Яновська (музикотерапевтична педагогіка). Практичні аспекти застосування музикотерапії висвітлено у навчальних програмах та

методичних рекомендаціях О. Безклинської, О. Білан, А. Богуш, С. Боднар, А. Гончаренко, Н. Дятленко, Л. Калуської, І. Малашевської. Особливості використання музикотерапії у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами розкрито в дослідженнях Н. Квітки, А. Мартинюк та І. Малашевської, які підкреслюють її значення для розвитку емоційної, інтелектуальної, рухової та мовленнєвої сфер дитини, а також для зниження психоемоційного напруження та створення сприятливих умов для навчання й спілкування [5; 6]. А. Гельбак розглядає музикотерапію як «інтегративний психолого-педагогічний метод, який комплексно впливає на розвиток особистості, активізує пізнавальні процеси, формує комунікативні навички та сприяє соціалізації дітей» [6, с. 12–15].

Актуальність використання музикотерапії зростає в умовах сучасної дошкільної освіти, що передбачає навчання дітей з різними освітніми потребами в одному освітньому середовищі. Музикотерапія сприяє розвитку слухового сприйняття, інтонаційної виразності, фонематичного слуху та комунікативних навичок через слухання музики, ритмічні вправи й мовленнєво-музичну діяльність. Вона також допомагає створити емоційно комфортне середовище для взаємодії та навчання дітей. Використання музики під час занять допомагає знижувати тривожність, покращує соціальну адаптацію та стимулює активну участь у групових заняттях.

Музична діяльність активізує дихання, розвиває рухову координацію, увагу та саморегуляцію, сприяє формуванню моральних якостей через спільні переживання під час співу, рухів і музично-ігрової діяльності. Ознайомлення з музичними творами різного емоційного змісту розвиває здатність до співпереживання, збагачує емоційний досвід і формує основи загальної культури поведінки дитини [7]. Вплив музики поширюється також на пізнавальний і мовленнєвий розвиток дітей старшого дошкільного віку. Сприйняття музики пов'язане з розвитком уваги, пам'яті, мислення та уяви, оскільки діти навчаються аналізувати звучання, розрізняти характер музичних образів і висловлювати власні враження. Для деяких дітей музика є засобом фокусування [4].

Практичні аспекти музикотерапії реалізується через спів, ритмічні вправи, музично-рухові ігри, слухання музики та інтонаційні вправи. Використання логоритміки, співу, музично-рухових вправ і слухання музики сприяє активізації мовлення, покращенню його темпу й ритму, розвитку артикуляційних та комунікативних умінь. Спів і вокальні вправи тренують артикуляційний апарат, покращують темп і чіткість мовлення, сприяють засвоєнню складних слів і звуків. У процесі співу вдосконалюється мовленнєве дихання, формується чітка вимова та ритмічна організація мовлення, що сприяє розвитку фонематичного слуху й комунікативних умінь.

Практичне застосування музикотерапії в закладах дошкільної освіти через «музично-ритмічні вправи, слухання музики, спів і мовленнєво-рухові ігри

створює емоційно комфортне середовище, знижує напруження та стимулює мовленнєву активність дітей» [7, с. 77], що є особливо важливим в умовах інклюзивного навчання. Ритмічні вправи та рухи під музику розвивають координацію, увагу, пам'ять і самоконтроль, водночас формуючи здатність до колективної взаємодії. Музично-рухові ігри, драматизації та інтонаційні вправи стимулюють уяву, емоційну виразність та творчі здібності дітей. Для дітей з особливими освітніми потребами музикотерапія є ефективним і доступним засобом комунікації.

Основними завданнями музикотерапії в контексті розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку є підвищення продуктивності навчальної діяльності дітей, активізація їх інтересу розвитку емоційності та активності, а також вирішення проблем міжособистісного спілкування. В умовах інклюзивного навчання музикотерапія стимулює розвиток артикуляційних і комунікативних навичок, покращує темп і ритм мовлення, допомагає подолати труднощі з вимовою та сприяє формуванню фонематичного слуху. Індивідуально підібрані вправи – ритмічні рухи, спів, слухання музики та мовленнєво-музичні ігри – створюють емоційно комфортне середовище, знижують тривожність і підтримують активну участь дитини в навчальному процесі, що сприяє її мовленнєвому розвитку та самовпевненості [8].

Отже, розвиток мовлення засобами музикотерапії дозволяє враховувати індивідуальні особливості та потреби кожної дитини, створюючи умови для її активної участі в освітньому процесі. Для дітей старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами музична діяльність може бути доступним і ефективним засобом комунікації, який допомагає подолати мовленнєві труднощі, знижує тривожність та формує соціальні навички.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калька Н., Ковальчук З., Одинцова Г. Практикум з арт-терапії : навч.-метод. посіб. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. 148 с.
2. Метод Шинічі Сузукі. Українська Національна Сузукі Асоціація. URL: <https://www.suzukimethod.in.ua/метод-шинічі-сузукі> (дата звернення: 06.04.2026).
3. Іншаков А. Є., Іншакова І. Є. Спеціальна методика розвитку мовлення дітей з ТПМ : навч.-метод. посіб. Кривий Ріг : КДПУ, 2022. 285 с. С. 160-161.
4. Підлипняк І. Ю. Використання музикотерапії в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти : навч.-метод. посіб. Чернігів : ФОП Баликіна О. В., 2020. 84 с.
5. Квітка Н. Навчально-розвивальна програма з музикотерапії для дітей з особливими освітніми потребами. *Дефектологія*. 2011. № 3. С. 37-43.
6. Гельбак А. М. Музикотерапія у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2019. 50 с.
7. Мартинюк А. О., Малашевська І. А. Особливості використання музикотерапії як методу збереження психічного здоров'я особистості. *Молодь і ринок*. 2023. № 2/210. С. 66-71.
8. Брушневська І. М., Колодяжна В. В., Галапчук-Тарнавська О. М. Інклюзивні практики для працівників культури : метод. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 272 с.